

УДК 343.98

Назаренко П.Г.

канд. юрид. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ЗНАЧЕННЯ ТА СТРУКТУРА МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

У сучасних умовах становлення нашої країни як незалежної правової держави, наближення її до європейських стандартів, проблема

протидії злочинності набуває все більшої актуальності. Основними європейськими цінностями є життя та свобода людини, її конституційні права, що охороняються державою. Захист цих прав є однією з основних функцій відповідних державних органів, установ та організацій.

Означене свідчить про негайну потребу посилення протидії злочинності. Одним з напрямів цієї діяльності є озброєння правоохоронних органів та майбутніх правоохоронців науково обґрунтованими рекомендаціями щодо розслідування окремих видів кримінальних правопорушень.

Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень є засобом практичної реалізації положень криміналістичної техніки та криміналістичної тактики, оскільки поза реальними умовами розслідування конкретних протиправних діянь відсутня реальна можливість їх використання. Інакше кажучи сутність визначеної наукової категорії полягає у системі запропонованих із метою розслідування та попередження кримінальних правопорушень методів, прийомів із послідовного дослідження у процесі розслідування обставин вчинення протиправного діяння та викриття осіб, котрі його вчинили.

Основним її завданням є озброєння уповноважених осіб (слідчих, дізнавачів, детективів, прокурорів) необхідним для їх професійної діяльності науково-методичним комплексом знань та навичок з розслідування та попередження окремих видів протиправних діянь у різних слідчих ситуаціях, що виникають у процесі здійснення такої діяльності.

Завдання криміналістичної методики впливають із загальних завдань кримінального судочинства, сформульованих у ст. 2 КПК України, і можуть бути поділені на дві групи:

загальні: забезпечення правильного застосування законів і підзаконних нормативно-правових актів; своєчасний й обґрунтований початок розслідування; швидке і повне розслідування кримінальних правопорушень; усебічне, повне, об'єктивне дослідження всіх обставин протиправного діяння та притягнення винних до кримінальної відповідальності.

спеціальні: розробка наукових рекомендацій по ефективному розслідуванню окремих видів кримінальних правопорушень; з'ясування криміналістичного значення обставин, що підлягають встановленню, дослідженню і доказуванню; вивчення й узагальнення практики використання оперативних даних у процесі розслідування; розробка найбільш раціональних форм взаємодії уповноважених осіб з іншими службами і підрозділами правоохоронних органів; розробка

профілактичних заходів запобігання вчиненню окремих видів кримінальних правопорушень.

Об'єктом криміналістичної методики є діяльність уповноважених органів з розкриття, розслідування та попередження злочинів (діяльність органів розслідування), а також закономірності злочинної діяльності.

Вивчення практичної діяльності відповідних суб'єктів кримінального провадження дозволяє систематизувати, узагальнити практичний досвід розслідування певного виду злочинів та розробити рекомендації (узагальнену модель) розслідування злочинів певного виду. Вивчення злочинної діяльності певного виду забезпечує встановлення її закономірностей, що дозволяє на основі накопичених знань криміналістичної техніки й криміналістичної тактики розробити криміналістичну характеристику та рекомендації щодо розслідування злочинів певного виду, спрогнозувати тенденції розвитку способів їх вчинення та розробити рекомендації «на майбутнє».

Предметом криміналістичної методики є вчення по криміналістичну характеристику злочинів, класифікацію злочинів, криміналістичну профілактику, а також сукупність загальних положень окремих криміналістичних методик.

Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень – це система наукових положень, а також розроблених на їх основі методичних та практичних рекомендацій з розслідування окремих видів і груп протиправних діянь.

Отже, структура досліджуваної наукової категорії має такий вигляд:

- криміналістична характеристика кримінальних правопорушень;
- аналіз первинної інформації та початок кримінального провадження;
- обставини, що підлягають встановленню по кримінальному провадженню;
- типові слідчі ситуації розслідування;
- особливості проведення початкових слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших заходів;
- особливості проведення подальших слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших заходів;
- особливості використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень;
- профілактична діяльність уповноважених осіб;
- особливості діяльності уповноважених осіб на завершальному етапі розслідування.